

ՊԵՏԻՍՈՒՄԻՆԻՍՏԻՆԻ

Պուշկարիոյ համար 12 Ծր
Տարեկան 6
Վեցամսեայ 15
համար տարեկան 8
Վեցամսեայ 3

Անտիկալի համար 3
Տարեկան 1.50
Վեցամսեայ 8

Մանրագրակ սոյր սոս
լին կրնային համար 40
ս. իսկ վերջին երեսի հա
մար 20 սակրիւ կ. երե
սեն անցիւ ակգուսկերու
համար 20 0/0 զեղչ կրո

Վառնայի համար ձեռք 10 սակրիւ

ՇԱՐՋՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՔԻՆ. ՔԱՂՎԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐ ՏԻՐԱԿՈՒԻ ԶՈՐԵՔԵԱԹԻ ԵՒ ՇԱՐՋՈՒՄ ՕՐԻՐԸ

Նամակ եւ դրամ դ-կէ
կոմպոզիտիւնս հաւ-
ցիկն

Редакция на вѣстникѣ
„Шаржумъ“
Варна

Redaction du journal
„Charjoum“
Varna (Bulgarie)

Արսասահակի համար
ձեռք

(20 ՍԱՆԹԻՄ)

Պուշկարիոյ համար
ձեռք

(15 ՍԱՆԹԻՄ)

Գրութիւնք եւ չեւ տուիր

ՇԱՐՋՈՒՄ Ի ԲՍՏԱՆՈՐԻ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱՏԵՆԳԻՆԸ ՊԵՏԻՍՈՒՄ ԵՒ ԿԱՆԿԻՎ ՎՃԱՐԷ

ԿԱՐԳԱՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՇԵՆԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔ

143.—Ամէն դաշնակցական պար-
տաւոր է իր եկամուտի 2-10 0/0ը
գնել Դաշնակցութեան տրամադրու-
թեան տակ .

Ամէն քաղաքական մարմին յա-
րատեւելու, ընդարձակվելու եւ
ամրապնդվելու համար անհրա.
ժեշտութիւնը ունի իր հիմնական
կանոնները եւ պահանջները, ժո-
ղովրդականացնել, այսինքն որ-
քան կարելի է հասարակութեան
լայն շրջանակին ծանօթացնել.
որ թէ սուտար թուով եւ թէ գի-
տակից անդամներ ունենայ .

Այս սկզբունքով զեկավարվելով
մենք այսօրվան համարում հրա-
տարակում ենք Հայ Յեզ. Դաշ-
նակցութեան վերջին ընդհանուր
ժողովի մի քանի կարեւոր որո-
շումները, որոնք պարզում են
դաշնակցական ցենզը, եւ կար-
գապահութեան հիմնական կանոն-
ները .

Ամիսներ առաջ մենք նոյն այս
էջերում, ուրախութիւն էինք
յայտնել դաշնակցական ցենզի
մասին, եւ այսօր ուրախ ենք որ
այդ խնդրին վերաբերեալ պաշ-
տօնական որոշումները կարող
ենք ներկայացնել հայ հասարա-
կութեան, մանաւանդ «Շարժու-
մի ընթերցողներին», որոնք մեծ
մասամբ Դաշնակցութեան համ. կ
րողներ եւ դաշնակցականներ են .

Կարող ենք մեր ընթերցողնե-
րին վստահացնել որ Բալքան.
եան Կեդրոնական Կոմիտէն ան-
դրդուելի որոշումը ունի առանց
այլեւայլութեան այդ կանոնները
գործադրել բոլոր դաշնակցա-
կան յորջորջվող եւ մինչեւ օրս
աւելի թեթեւ պարտականու-
թիւնն իր կատարող դաշնակցա-
կան ընկերներ ղերարերմամբ,
որոնցից շատերը կարծում են թէ
ի նպատակ Դաշնակցութեան մի եր
կու խօսք արտասանելն արդէն
բաւական է Դաշնակցութեան ան-
դամ դառնալու եւ յեղափոխակա-
նի տիրապետք վայելելու .

Շնորհիւ այս որոշումներին մենք
կարող ենք աղաւթիլ եւ այն տի-
պերից որոնք լուկ խօսքը միայն

իրենց գրամագլուխ ունենալով
Դաշնակցութեան մէջ սպրդելու
համար. երբեմն միամիտ շրջա-
նակներում յաջողում էին սպր-
դել կազմակերպութեան շարքե-
րի մէջ եւ զանազան ինտրիգներ
լարել. կազմակերպութիւնը
անիշխանութեան վերածելու
տենչերով պապակված .

ՎԱՐՊՈ

ԿՈՎԿԱՍՏԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

—(0)0—

Սիրելիս.

Վերջապէս վճռում եմ գրել, մին-
չեւ այժմ դեռ ոչ ոք ունէի թեւ առ-
նել թռչել... բայց... որքան, որքան
գրելիքներ ունեմ... է՛հ արժէ գրել...
այստեղից...

Չարմանալի է. այստեղ, այս
միջնորդում, չեմ կարողանում գը-
րել այն՝ ինչ որ զգում եմ ինչ որ
կարողանում էի գրել այդ կողմերում
ազատ երկինքների տակ .

Կովկասը փոխվել է. Գալիցիեր
փոխեց զօրով. Կովկասի կիսարե-
ւելեան եւ կիսաեւրոպական խաղա-
ղութիւնը տակնուվրայ եղաւ. Օրէց
օր ժամէ ժամ ահաբեկչական փորձե-
րի, գործերի լուրերն հասնում յու-
զում, Կովկասի մայրաքաղաքներին
թմրացած նեարդերը ցնցում, շար-
ժում, տեղահան անում, Այսօր Անտ-
րէիւ վաղը Բօքոստոլիսի, երրորդ րը
այսինչը, չորրորդ օրը այսինչը, Մի
խօսքով ցեղային գոյութեան կոիւր
հնազանդ իր վէճի թիւն է հասնում.
փոքրիկ, ահապին, գերբնական թա-
փով արթնցած հայ ցեղը գերմարդ
կային ճիւղերով ինքնապաշտպանու-
թեան հակայական մաքառումի մէջ է
տիրապետող ցեղի անտակտ. անխելք
կառավարութեան գործիք փոքր ու
մեծ պաշտօնեանների հետ .

Ո՛ւր յանգելու է այս ուժից վեր
մաքառումը. մենամարտը, դժուար է
գուշակել, դժուար է որոշ եզրակա-
ցութիւնների գալ. Այնու ամենայ-
նիւր մաքառումը, մարտը միմիարա-
կան երեւոյթ է որովհետեւ նա փաս-
տում է թէ հայ ցեղը գործերի ճնշ-
ման տակ դեռ չէ կորցրել գոյու-
թիւնը պահպանելու համար մղելիք
կաւ անհրաժեշտ զլխաւոր յատկու-
թիւնները, միակ պայմանը ցեղերի
կենսունակութեան .

Այդ մաքառման բնորոշիչ, կեն-
դանարար երեւոյթներն էլ եթէ չը
լինէին, Կովկասի հայութեան կեան-
քի նշանները շատ թոյլ, շատ աննկա-
տելի պէտք է մնային, որովհետեւ չը

կայ դպրոցի, չը կայ մասնուլի, չը կայ
նոյնիսկ եկեղեցու կեանք. ինչպէս
ասացի Գալիցիեր ջնջեց բոլոր այդ
Ֆակտորները. կուլտուրական ցեղե-
րին աւելի դանդաղօրէն որոշ ճանա-
պարհի վրայ գնող միջոցները ու ըս-
տեղծվեցին ցնցող միջոցները որոնք
ոտախններով են ժողովրդներին հաս-
ցնում շինել չը շինելու վճարողական
հարցումին .

Տողերս վերջացնում եմ. ներողու-
թիւն որ կարճ եմ գրում, բայց կար-
ծեմ կարեցայ գաղափար կազմել տալ
մեր կեանքի մասին. ես քիչ եմ ա-
սում դու շատը հասկցիր. Միւս ան-
գամ կայստատեւ աւելի երկար գրել,
բայց չեմ կարծում որ կարողանամ աչ-
քի զարկող նորութիւններ աւել, Ցն-
ցող լուրերը հետադիւրներ տալի ա-
րագութեամբ ձեզ կը հասցնեն. հայ-
կական «գետնիտակի» կեանքի մա-
սին գրել չեմ ուզում, որովհետեւ ա-
ւելի լաւ է որ այդ կեանքը այդպէս
էլ անցնի առանց արտասահմանի մա-
մուլին կրկար ու բարակ նւթ դառ-
նալու .

Մանօ

Թիֆլիս

ՎԱՐՋՈՒՄԻ ԱԶԳԱՔԻՆ, ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ

Բ.

Նախ բացատրութիւն տանք այն
պարսններին, որոնք հետաքրքրում
են թէ ինչո՞ւ Շարժումը ժամանակին
չէ հետաքրքրվել ուսուցչական խմբի
կազմութեան խնդրով եւ գործը վեր-
ջտնայուց յետոյ է ասպարէզ գալիս .
Դրա պատճառը շատ պարզ է եւ հե-
տեւեալն է .

Շարժումի վարիչներ, խմբագրի
բացակայութեան միջոցին ներկայա-
նում էին այն ուսուցիչները, որոնք
տարվան ընթացքում, զանազան
ընդհարումներ էին ունեցել հոգաբար-
ձութեան հետ, եւ իրենց անկարող
էին համարում յայտնի վարժուհիներին
եւ իւրապէս իրենց հետ պայտօն վարել .
Այդպիսի փափուկ դրութեան մէջ
գտնվելով, նրանք որպէս զի առիթ
չը տան հասարակութեան եւ հակառա-
կորդներին կարծել տալու թէ քննա-
դատում են իբրև պաշտօնի գերի
մարդիկ, լուել են .

Սրանից պարզ երեւում է որ այն
զրպարտութիւնը՝ թէ Մարգարտունի
կամ Արամ Չարք ճիգեր են խափել
աշակերտներին ներկայ ուսուցչական
կազմի զէմ բողոքելու կամ կուսելու .
բոլորովին անխիղճ զրպարտութիւն է .
Նրանք երկուսն էլ իրենց տրամադ-
րութեան տակ ունէին Շարժու-

վր ու դեռ խմբագրի ներկայ եղած միջոցին կարող էին ազատ համարձակ իրենց նկատողութիւնները թէ հոգաբարձութեան և թէ սպառնալից խմբի մասին գրել: Բայց նրանք ազնու-թիւնը ունեցան ըմբռնել իրենց ուսուցչական պատուի բարձրութիւնը և չը մտան քննադատութիւններ մէջ: Թէեւ մեր կարծիքով, սխալ են վարվել: այն տեղերում, ուր թագաւորում է արհաւիր խառնուրդ, ասիական կըրքերը և կոպտութիւնը ու դիմացի մարդիկ լուծութիւնը վախի և քարտե-լու նշան են համարում: ամէն մարդ, ով ընդունակութիւն ունի հասարակական ցեղերին դատաւիտելու, պէտք է իր այդ պարտականութիւնը կատարէ:

Ահա շնորհիւ այս պայմաններին, Վերջինը ուղի է մնացել իր կարծիքները յայտնելու թագաւոր խորհուրդի և հոգաբարձութեան դպրոցի մասին արած քայլերի առթիւ: Բայց այնքան էլ ոչ չէ. դասերը դեռ չեն սկսված և հակառակս սեպտեմբեր քսանից:

Վասն այի գիտակից հասարակութիւնը, որը համոզված է թէ վաստան անկարող է այդպիսի մի խոշոր պիւտեճ ունենալ դպրոցների համար. եւ մանաւանդ որ այդ պիւտեճի մեծ մասը մտնելու է և անպէտք մարդկանց կոկորդի մէջ, պարտաւոր է այժմվանից միջոցներ ձեռք առնել թող չտալու որ ազգային մարմինները հայ հասարակութեան հաւանք բարեբարներ դառնան յայտնի կամ այնինչ անկեանքի համար: Յետագայ համարում մենք կը խօսենք այդ միջոցների մասին:

ԹՈՂ ԴԱՏԷ ՀԱՅ ՀԱՍՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ
(Շար. ևսխորդ քիւնկ)

Պարոնը նորից, իր պատասխանի մէջ չէ մոռանում իր երեւակայական վարժարանի թեկամբ անել, ասելով որ քահանան օրհնեց դպրոցի հաստատութիւնը աշակերտների ներկայութեամբ ինչպէս երեւում է պարոնը մոռացել է ուսուցչական խմբի ներկայութիւնը չեմ հասկանում մի վարժարան ինչպէս կարող է գոյութիւն ունենալ և վարժարան անանելի առանց աշակերտների և ուսուցիչների: Պարոնը պէտք է խոստովանի, որ 1802 թիւ օգոստոսից սին չեւ 1804 թիւ յունիս սկիզբը սպիւն է տեղւոյս մի պանսիօնայում, որի

Թէ ԻՆՉՈՒ ՃԱՐՈՆԱՅԻՔ ՄԱՆԸ ԿԱՆԱՐԳԵՆ

(Մասնաւոր թղթակց. Ն. Ֆ. Պ. Ի)
Թօփիօ, յուլիսի վերջին

Քայց թէ ճարոնացիներու մասէն չը վախնալու զգացում որքան գիտակից խորհելէ առաջ կուզայ, և և կը տարբերի արեւելիցներու, մասնաւորապէս թուրքերու, անխուսափելի ճակատագրի մը հաւատքէն է որ կազդուին, այդ տարբերութիւնը կը ցուցնեն «Ազամա» պատերազմական նախ կարիտան Եասիքի խօսքերը, զոր կամաւորներուն ուղղից, որոնք Պորտ Արթուրի նաւահանգիստը հրդեհանակերով զոցելու գործի համար իրենց պատրաստակամու-

տիրոջ նամակը թարգմանաբար առաջ եմ բերում, բնագիրը ուղարկելով խմբագրութեան. ահաւասիկ այդ նամակը: «Պորտ», ահաւասիկ մի քանի տեղի կու թելենք, որ խնդրում էք: Պ. Նալբանդեան սկսեց ապրել ինձ մօտ 1802 օգոստոսից առնելով մէկ սենեակ և ճաշ և չուներ իրեն հետ աշակերտներ, հետեւեալ տարին ուրիշ մի փոքրիկ սենեակ էլ վարձեց, որպէս ընթերցասրահ: 1804 թիւ յունիս, ամսուսացաւ և տեղափոխեց, իր հետ տանելով երկու աշակերտներ, որ նոր էին հասել. ընդունեցէք ևս այլն... (Ստորագրութիւն):

Ինչպէս ասել եմ իմ առաջի յօդածիս մէջ, որ ամուսնանալուց յետոյ մի տուն վարձեց և որի ճակատին մի տարիտակ կախ տեղի շէնքի վարժարանն անուն տուկ. ահաւասիկ միակ ճշմարտութիւնը. որ ինձ ուր է հսկայական դպրոցը իրեն տարելը. ջաններով, ինչ որ աշակերտներին է վերաբերում, կարծում եմ, որ այդ ամբողջական թեկամբերից յետոյ, մի քանի տղաներ և ոչ աշակերտներ, (քանի որ դպրոց չուներ) թակարդի մէջ ձգելը ոչ մեծ քաջութիւն է և ոչ էլ փաստ «Հայկազեան վարժարան» ունենալուն: Ինչպէս ես և նոյնպէս տեղւոյս ամբողջ ուսանողութիւնը գիտէ, որ պարոնի երեւակայական հաստատութեան մէջ բացի իրանից և ոչ մի ուսուցիչ կայ, ինչ որ ինքը ասում է իր ծրագրում «Հայ» և Եւրոպացի կարող ուսուցիչներին մասին: Կարծում եմ, որ վարժարան անուն տակ դաւուր մի հիմնարկութիւն և լիքը «տրիսնիստով» կազմւած մի ծրագրի պէտք ունի ուսուցչական մի լուրջ մարմին և մի բարոյական տէր տնօրէնի և ոչ թէ կեղծ պոփօստի... Կրկին կրկնում եմ, որ Պ. Նալբանդեան չէ կարող սալ հայ ազին, հայ և ժամանակակից ոգով կրթութիւն (եթէ նոյնիսկ մի հրաշքով այդ ծրագրի յաջողութի) քանի որ իրեն մօտ այդ պահաւում է... ուրեմն ձեզ եմ թողնում հայրեր դասել և այնուհետեւ յանձնել ձեր գաւազնը այդ մարմինը: Չը մոռնա՞նք յիշել իմ սրբաւայգը պարոնի այն առարկութեան մասին, որ Պորտում և զուցէ գաւառներում, (որ պարոնը անպատճառ մոռացել է յիշել) հայ ընտանիքները բնատանում և կամ կարգում են «Թան» և «Միկալոս» կամ «Ինչնական թիւ թիւ» ինչպէս երեւում է այդ առաջագիտութիւնը պիտի պարտինք Նալբանդեան երեւակայական հաստատութեան, բարեբար ազգեցութեանը...

Թիւն էին յայտներ: Ան անոնց բոլորին միասին հաւաքեց, բերել աւուաւ արծաթէ ջրաման մը լեփ լեցուն ցուրտ ջրով, և թողուց որ բոլորը այդ ջրէն խմեն: Այս ճարոնական հին սովորութիւն մըն է, երբ օրինակ բարեկամներ կամ մօտիկ ազգականներ իրար վերջին կամ անոյս հրաժեշտ կուտան, փոփոխակի կերպով ջրամանէ մը պաղ ջուր կը խմեն, և այս մահուան օրհնութիւնը ծէս մըն է, որ նոյնքան նուիրական է, որքան եկեղեցական սրբութիւն մը: Ես սիրով կարիտան ըսաւ, «Այն գործը, զոր ես ձեզ կը յանձնեմ, շափազանց ծանր է և վտանգաւոր, հազար կարեւորութիւններով մէջէն միայն մէկը կընայ պանաք, որ դուք կենդանի վերագտանաք, և այժմ որովհետեւ ես ձեզ մէ հրաժեշտ կառնեմ, սիրտ այնպէս կը կսկծէ, կարծես թէ դուք բոլորը ալ իմ հարազատ զաւակներս ըլլայիք: Բայց եթէ ես հարիւր զաւակներ ունենայի, անոնց պիտի ըսէի, զնացէք և զոհաբեցէք հայրենիքի համար, և եթէ ես միայն մէկ հատիկ զաւակ մը ունենայի, անոր ալ նոյնք պիտի ըսէի: Ձեր մտադրութեան իրազեման մէջ եթէ ձեր աջ բազուկը կորսնցնէք, աշխատեցէք ձայնով, եթէ ան ալ կորսնցնէք, աշխատեցէք ոտքերով, և եթէ անոնք ալ այնչափ չուներ, այն ժամանակ զլսով աշխատեցէք, սակայն միշտ հաւատարմութեամբ հետեւեցէք ձեր հրամանատարին: Իս ձեզ մահուան աշխարհը կը զրկեմ, բայց ձեր կեանքը միտաք քաջարտութեան և ոգեւորութեան համար. նախ քան մեռնելը խորհեցէ՛ք: Երբ խնդիրը պարտականութիւնը կատարելու կու-

Վերջացնելով այս խնդիրը, ընթերցողներին առաջ եմ եմ դնում և Լօզանի հայ ուսանողութեան գրած նամակից մի քանի հարցեր որ տւած եմ կօմիտին, և ուսանողական կօմիտին ինչպէս և ինձ պատասխանած նամակը ամբողջութեամբ ուղարկելով ուսանողական կօմիտէի նամակի բնագիրը և նոյնպէս իմ գրած նամակի պատճէնը խմբագրութեան յարգելի Շարժումի: Ահաւասիկ իմ տւած հարցերը «Լօզանի հայ ուսանողական կօմիտէին»:

«... Հարցեր. 1.— Դուք որ լուծարուած էք, Պ. Նալբանդեանին արդեօք ունի մի որ և ինչ դպրոցական հի արկութիւն բացած Լօզանում և կամ տեսած ունէ՞ք այդ դպրոցը, աշակերտները և կամ ուսուցչական խումբը և նոյնպէս գիտէ՞ք ո՞ր զբաւեւիրը «Հայկազեան սպարանի» Լօզանում որ պարոն Նալբանդեան զբարոյական ծրագրի տակ ունի սպաքրած: Բ.— Ինչպէս է ընդունել կօմիտէն Պ. Նալբանդեանին որպէս անգամ և ինչ միջոցներով և վերջը ինչ հետեւեալ է ունեցել պարոնի անդամակցութիւնը, Գ.— Բարի լինել սալ մանրամասնութիւնները Պ. Նալբանդեանի մօտ չորս ամիս մնացած գէնքերի և զկպքի մասին: Դ.— Եւ յայտնել թէ ես երեկոյցից յետոյ սովասակներից և կամ այլ հաշիւներից, պարտ եմ ընկերական զանձարանին ինչպէս յիշատակում է Պ. Նալբանդեան իր յօդւածում, կոչ անելով այդ մասին և երկրորդ արդեօք ինչքան իրաւունք ունի պարոնը այդ մասին սակնարկութիւններ անելու, և թողրենք որ նոյն իսկ զանձարանին պարտք եմ: Եւ հաւասիկ այն հարցերը որ գտնուած էին իմ ուղարկած նամակի մէջ ուսանողական կօմիտէին որ ընդունեցի հետեւեալ պատասխանը: «Յարգելի Պ. Ժէր-Ջաքարեան, պատասխանելով ձեր նամակին՝ շտապում եմ յայտնել թէ Պ. Նալբանդեանի դպրոցի անունը լեւ ձեք բայց երբէք աշակերտներ և ուսուցչական խումբ չենք տեսել:»

Բ.— Քանիցս անգամ Պ. Նալբանդեան իրաւունքներ չի ընդունել, ցանկութեւն էր յայտնել հայ ուսանողական կօմիտէին անդամ լինել, ժողովր մի քանի վիճաբանութիւններից յետոյ, ընդունեց նրա անդամակցութիւնը, բայց մի որչ ժամանակից յետոյ, անդամավճարը հտաքելիս՝ պարոնը մերժեց անդամավճար տալ, առարկելով որ ինքը անդամ չէ և միայն աջակցել է երեկոյցի յաջողու-

թեան համար: Պէտք է նկատել, որ երեկոյցի խնդիրը բոլորովին չկար երբ նա ցանկութեւն յայտնեց անդամ գրելու: Գ.— Ի զէպս կը յայտնեք, որ դուք ժամանակին ձեր պարտքը վճարած էք ուսանողական զանձարանին: Դ.— Գալով զէնքերի խնդրին՝ մենք համոզւած ենք, որ Պ. Նալբանդեանը գիտակցօրէն զէնքերը իր մօտ բերած և պահած է: «Լօզանի ուսանողական կօմիտէն»:

Եւ հաւասիկ Լօզանի ուսանողական կօմիտէին նամակը որ ամբողջապէս առաջ բերեցի, սորանով վերջ եմ տալիս յօդւածիս և ինչ ընդ միջոց հրապարակ դուրս գալու այդ խնդրի առթով, թողնելով այդ հայ հասարակութեան և մամուլի դատաստանին:

Ս. Տ. Ջախարեան

Վերջին տարիներս Ռուսական մամուլը աւելի կզբաղի հայկական խնդիրով: Պորտէլու հրատարակող թերթերէն ամենէն տարածուածը գրեթէ ինչիսկիւնդիս է, որուն խմբագիրներէն մին է Պ. Վարդան Մէջտուճեան, որ այս օրերս Ռուսաստանի թագաւորի կողմէն թէ շքանշան ըստացած է և թէ սպայտութեան աստիճան, Պ. Մէջտուճեան ինչիսկիւնդիս խմբագրութեան մէջ մտնելէն յետոյ չը մոռացաւ իր աշխատակցութիւնը միջոցով Ռուսիէն ժողովուրդին տեղեկութիւններ տալ հայկական խնդրոյն մասին, օգտուելով եւրոպական ազդերներէ:

Գաղթականութեան ատեն վտանգաւոր էլ վտանգ Սրբազէլիսանիսի, վերջինը ալ վարդօր հետ աշխատակցեցան Իրաւունքի լրագրի, որուն իրական խմբագիրը Պ. Յ. Բօնուճեանն էր, իսկ հրատարակիչը, մեկն, թուրք գեղ ծախսարարը Յակոբ Գուրպիսեանը: Երբք երիտասարդները, տեսնելով որ Իրաւունքը բաւարարութիւն չի տար իրենց յատաշարիսկան պահանջներուն և որոն ուղղութիւն չուներ, նախ կաշխատին Իրաւունքը վախուճ բարձրութեան մը հասցնել: Սակայն ի գուր, Վարդօր բացակայութեան ատեն Վարդանը և երկուսը կորսնցն Շարժումի հրատարակութեան սկսիլ և իրերե հիմնադիր խմբագիր կը հրատարակ նախ Վարդան: Ու կտեղեկի Շարժումը որի մատուցած ծառայութիւններու

գայ, այն ատեն մի խնայել ձեր կեանքը: Դեռ այժմ խմբեցէք: Աման մը ջուրը, զորս ձեզ կը մատուցանեմ անոր համար չէ որ ան ձեզ քաջութիւն ներշնչէ, ամօթ պիտի ըլլար, եթէ մէկը մեր մարդոցմէ սրբապնդուելու կարիք ունենար: մահուան աշխարհը երթալու համար, անկա ձեզ օրհնութիւնը պիտի տայ: որպէս զի դուք Ազգամտի պատուի արժանի ներկայացուցիչները դատնաք: Այս իտքերէն ճակատագրականութիւնը չէ որ կը խօսուի, այլ անխուսափելի վտանգի գիտակցութիւնը և միեւնոյն ատեն վճառականութիւնը գայն քաջութեամբ գիտաւորելու:

Կը մնայ դեռ հարց մը թէ ինչպէս ճարոնացիները կը յաջողին երկար կեանքի պարտականութեան պատուելիքն լինելուն հնարանելը, և վա-

Սասնի խօսելու հարկ չի մնար - Մէջտու ճեան կը մեկնի Ռուսաստան...

ՌՈՒՍԻՆՈՅ ԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հիսօնանկի ուսական պարտութեան վերջը, ուսական մաս...

պատերազմին որուն միջոցին կորուսած մարդկային և նիւթական...

Յարը եւրոպացի իշխանի մը հետ ունեցած տեսակցութեան ատեն...

Ներքին գործոց նոր նախարարը Մարտի 10-ին հետ ունեցած...

ոչ, բայց ես կենդանի եմ որ պիտի պահպանուիմ նորին մեծութեան...

Սա կը մտածեմ թէ բոլոր ինչ-որինները...

Մենք զեմաւորներուն կուտանք այն բոլոր ազատութիւնը...

Պատասխանատու որուն գէտն Այդ միայն կախուած է կայսրէն...

Ես կրօնական հալածանքներու թշնամի եմ, և կուտակից ամենալայն խղճի տղատութեան...

Ուրեմն դուք, պարոն նախարար զձեզ յառաջագիւղական կը յայտարարէք...

Երկրացու մն ու կեանքի բնական պահանջները...

ձեզ վերջերս թեմաքանութեան գրեցի կրօնի թէ կը պատահի ամսի 24-ին...

րինց ամենամեծ պատիւն ու երջանկութիւնը կը համարին պատերազմի...

որոնք այս ժողովուրդին տնդրողութիւն ծայրայեղ հանդարտութիւնը կընծային...

ջաղիմութենէն խուսափինք. և թէ կուինք ալ անոր դէմ, նորէն ներս պիտի խուժէ:

— Մէկ հարց մըն ալ ձեր գեղազանցութիւն, կըսեն թէ ներկայ պատերազմը ժողովրդին դժգոհութիւն կը պատճառէ, և ժողովրդականութիւն չունի:

— Կարելի է, ոչ կուզէինք և ոչ ալ պատրաստ էինք. բայց հասարակական կարծիքը աւելի դժգոհ պիտի մնայ, եթէ գաւաթը մինչեւ յատակը չը պարպենք: Մենք կը գտնուինք պատերազմի մը ծանր ֆազին մէջ, որ մայրեր կրէն 10000 վերստ հեռու կը կատարուի. մենք միտք չունենինք ճարտարներու հետ գործունենալ, որուն ուղղակի յատկութիւնները գիւտ են ամբողջ աշխարհի, մասնաւորապէս մեզ համար:

Մեր զինուորները կուր կերթան պարտականութենէ մղուած, իսկ անոնք հաճոյքով: Բայց ժամանակէ մը վերջ մենք կրկին պիտի յաղթենք:

Հնչանքներ ՊԵՏԻՆՍԻՆԻ

Ընթերցողները կը յիշեն անշուշտ «Վերածնութեան» այն բացատրիկ թիւը, որ հայ ժողովրդին կաւետէր հնչակեան գունտերու չեղած սխրագործութիւններու մասին, ստութեան գերազանցանքն աստիճանն իսկ ոտքի տակ տալով:

Անցեալ թիւ «Հայրենիք»-ի մէջ կողմասէն յօդուած մը կար, որմէ կը հասկցուի թէ հնչակեաններու այդ զօրագունտը կազմուած է եղեր 11 հոգիէ, անոնց վախտը եւ սուրբները Դաշնակցութեան կողմէ տրուած է: Այս խումբը ոչ թէ սխրագործութիւն մը չէ ըրած այլեւ աճապարանքով վախտած է եւ Դաշնակցութեան ուրիշ մէկ կատարելիք գործին:

Արդեօք չէ՞ր կարելի որ «Վերածնութեան» չորս բացատրիկ թիւ մը հանէր հասարակութեան յայտարարելու, թէ իրենք երազի մէջ եղած են եւ հաւատարմով թէ հնչակեանները կրնան միանգամայն յարուստիւ առնել այդ ձեռով հայ ազգին տւած են այն մեծ անտխար:

«Հայրենիք»-ի նոյն թիւը զոգրութեան կը հասկնանք թէ բացառիկ «Վերածնութեան» բացատրիկ բովանդակութեամբ թուուցիկներ հրատարակուած են եւ կողմասի մէջ անթիւ անհամար չափով:

— Երեւոյ մարդիկ, երազել եւ գաւառացի մնաց միայն իրենց:

ՄԻ ՀԱՐՑՈՒՄ

Պ. Սիրաֆ Մարգարեանի
Շատ տարիներ առաջ զուք «Միսակեան ընկերութեան» արձնպատակ ունէր Վառնայի մէջ ընթերցարան բանալ, ընդհանուր ժողովի ատենապետն էիք. իսկ ազգային դպրոցներ Ներկայ հոգաբարձութեան ատենապետը Փիլիպոս Հալաճեան գործադիր վարչութեան:

Այդ ընկերութիւնը ունէր զը-

բամազլուխ և գոյքեր: Ուր են այդ գրամները, որի կոկորդուս են մնացնել, ի՞նչի այդ ընկերութեան ջնջվելուց յետոյ հասարակութեան հաշիւ չէք ներկայացրել... յուսով ենք որ գուք ընդհանուր ժողովի պարոն ատենապետ, մեռեալ Սիսակեան ընկերութեան գործադիր վարչութեան ատենապետ Փիլիպոս Հալաճեանի հետ միասին կը բարեհաճիք մեր հրապարակային հարցումին գոհացում տալ, առանց ստիպելու մեզ մեր ունեցած փաստերը մէջտեղ հանել, որոնք ըստեւրատում են ձեզ երկուսիդ էլ, մանաւանդ Փիլիպոս Հալաճեանին:

ՎԱՐՊՈ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թ Ո Ւ Ր Ք Ի Ա

Պուէն Վիէննա կը հեռագրեն թէ ճարտնեան բանակցութեան սկսած է թուրք կառավարութեան հետ ճարտնական դեպքան և հիւպատոսներ ունենալու համար թուրքիոյ մէջ:

ՌՈՒՍԻԱ

«Կայմա»-ի Բեթերուպուրիկի թղթակիրը կը հաստատէ Իլէվէն րս. պաննոյ Սազոնովին վախտան լուրը:

Խումբ մը ոստիկաններ, բոլոր վկայաթուղթները ունենալով կերթան բանտին հիւանդանոցը և Սազոնովը կանոնն. 2 ժամէն ետքը կը հասկնան թէ ոստիկան ծպտեալները Սազոնովին բարեկամները են:

Սազոնովին նստած կառքը թողուցեր են հրապարակին վրայ, որուն մէջ թողուցեր են նշանագրեալներ և Սազոնովին վերարկուն:

Ա Ի Ս Տ Ր Ի Ա

Միջազգային մամուլի կօնգրէն բացուեր է Վիէննայի մէջ, քաղաքապետութիւնը քաղաքային տան մէջ բոլոր պատերակներուն ճաշկերոյթ տուեր է:

Նախարարապետ Գրօպէր պատուականով պատերակ Եփայէցրի ի պատիւ նախարարութեան արտասանած բաժակ ճառին ըսած է:

— Մամուլը միայն կօնգրէին մէջ չէ միջազգային, այլ այն ամենուն մէջ, ինչ որ ըրած է նաեւ իր միջազգային շահակրութեան յայտարարութեան մէջ: Այս խօսքերէն վերջը նախարարը բաժակ է պարպեր ի պատիւ մամուլի:

— Ռուսական «Ռուս» թերթը Պուլկարիոյ իշխանին Գրանց ժողով կայսեր տաճ այցելութեան համար զժգոհ է, մանաւանդ իշ-

խանին վայելուչ ընդունելութիւն գտնելուն պատճառով, Յիշեալ թերթը այդ ընդունելութեան կը հետեւցնէ որ Աւստրիան որոշած է փոխել իրեն մինչեւ օրս դէպի Ռուսիան բռնած օրինաւոր գիրքը և կուզէ Պուլկարիոյ հետ յօտիկնալ Ռուսիոյ ծանր կացութենէն օգտուելով: Աւստրիոյ Մակեդոնիոյ մէջ եւս բռնած գիրքէն կերեւի թէ ան կուզէ չհզոքութիւնէ ելլալ և Ռուսիոյ դժուարութիւններէն օգտուիլ:

ԱՆԳԼԻԱ

Բէթէրի գործակալութիւնը կը հայտարարէ, որ Իրէթի և Անգլիական կառավարութեան միջև գաշնագրութիւնը կնքուցուի: Անգլիացուց կողմէն ստորագրեց և կնքեց գնդապետ Ունթրքսըն, իսկ Իրէթի կողմէն Իէժէնտ Գադէն և Թրի-Ռիւսոյ, իբրեւ ներկայացուցիչներ երեք վանքերու, և Իրէթի ինքնաշարժ ժողովը:

Հանգէսը տեղի ունեցաւ 175 քառակուսի քայլ տարածութիւն ունեցող գեղեցիկ սրահի մը մէջ, որը Դալայ Լամային գահական ընդունելութեան սրահն է: Դալայ Լաման փախած է և գահազուրկ կը համարուի, ու տեղական պաշտօնանները չիւնական ներկայացուցչին հետ միասին զայն արգէն գահընկեց կը համարեն:

Իրէթիցիները շատ կը յարգեն իրենց գրածները և սովորականները, այնպէս որ անգլիացիք կրնան հրճուիլ իրենց յաջողութիւնովը:

Անգլիական արշաւախումբը երկու շաբաթէն Հնդկաստան պիտի վերադառնայ:

ՃԱՐՈՒՄ

Կօրէն հակենէ կը հաղորդեն թէ Կօրսոյ հասած է ճարտար սպա մը որպէսզի լրտեսէ ռուս Բալգիկեան նաւատորմի շինարարները Մեծ Իւլի: Դանիոյ ոստիկանութիւնը այդ սպային կը հետեւի:

— Թօքթօն գերմանական թերթի մը կը հեռագրեն թէ հոն վերջնապէս որոշուած է հասարակած հանգանակութեամբ համալրուելու նաւատորմի մը ըստեղծել:

Շոգեմալները պիտի շինուին ճարտար մէջ: Պէտք եղած պարագային անոնք պիտի զինուին և պատերազմական նաւատորմի վերածուին, որ և կը գնուի կառավարութեան կողմէն:

— Թօքթօն Լօնտօն հասած տեղեկութիւններու համաձայն մարշալ Օյաման պատերազմական նախարարութեան օգնութիւն ինդրած է: Պատերազմական նախարար պատասխանած է որ սեպտեմբերի մէջ կուրի գաշա պիտի

զրկուին 100000 թարմ զինուորներ և 225 թնդանօթ:

ՌՈՒՍ—ՃԱՐՈՒՄ

Չորագոր Լինեիշ վիրաւորուած և 3000 զինուորներ գերի ընկած կը կարծուի:

— Բօրթ-Արթուրի վրայ կրկին կատաղի ռմբակոծում տեղի ունեցեր է:

— Շիթօսել կը հեռագրէ Յարին որ Բօրթ-Արթուրի գեղեցիկ ամառային գիւմարն ալ կրնայ գիւմարնալ:

— Անպատեմբեր մէկին Բեթերուրիկէն Իերլին կը հեռագրեն թէ Ալեքսիեւի Յարին աչքէն ինչպէս կը բացատրուի անոյ որ, Ալեքսիեւի Բեթերուրիկ կանչուած է ծայրագոյն արեւելքի գործերու մասին բացատրութիւններ տալու համար:

Սիբիւրի բարեկամները կը սեն թէ Ալեքսիեւի արտաքին գործոց նախարար պիտի նշանակուի իսկ ներկայ նախարար Լամատորժը օգնական պիտի մնայ եւրոպական քաղաքականութիւնը վարելու համար:

— Բեթերուրիկէն Իերլին կը հեռագրեն թէ հոն ձերբակալուած երկու ճարտարներ, որոնք հոն հաստատուեր են պատերազմէն առաջ, տառնցմէ մին մկրուեր և ռուսուհու մը հետ սմուս նաչեր է: խուզարկուելով թղթեր գտնուեր են, որոնցով պայտուցուեր է թէ երկուքն ալ ծովային սպաներ են և լրտեսներ:

Կուր նաեւ որ փաստեր գտնուած են որ այդ երկու սպաները, զոնք են վերջերս բալթիկեան նաւատորմի զէմ փորձերը նողները:

Սպաներուն մէկուն տնունը ճարտար է, միւսինը Մամալու:

ՆԻՄԱԿԱՅՏՈՒՓ

Եղիպտոս Դօկ. Կ. Փ.— Չերուզարկած 30 ֆրանքի չէքը ստացուած է ժամանակին:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

«Աղիկանց կրթարան»-ի թ. րդ տարւոյ շինարար կոկսի յառաջիկայ սեպտեմբեր 6/9 ին:

Ընդունելութիւնք և մասնաւոր տեսակցութիւնք կը կատարուին ամէն օր ժամը 9-12:

ՏԻՐԵՆ

«Աղիկանց կրթարան»-ի թ. րդ տարւոյ շինարար կոկսի յառաջիկայ սեպտեմբեր 6/9 ին:

ՕՏԳՈՐԻՆԷՅ

Мурадъ-Ераносянъ

Печатняда, «Взаимность» Варна